ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2017/97 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 4ης Ιουλίου 2016

σχετικά με το μέτρο κρατικής ενίσχυσης SA.40168 — 2015/C [πρώην SA.33584 — 2013/C (πρώην 2011/NN)] το οποίο έθεσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ του επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου Willem II στο Tilburg

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2016) 4061]

(Το κείμενο στην ολλανδική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης ([1]) και έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Το 2010 η Επιτροπή πληροφορήθηκε από πολίτη ότι οι Κάτω Χώρες είχαν εφαρμόσει μέτρο ενίσχυσης υπέρ του επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου Willem II στο Tilburg. Η εν λόγω καταγγελία καταχωρίστηκε με τον αριθμό SA.31122. Το 2010 και το 2011 η Επιτροπή έλαβε επίσης καταγγελίες σχετικά με μέτρα που είχαν ληφθεί υπέρ άλλων επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων των Κάτω Χωρών, και συγκεκριμένα υπέρ των συλλόγων MVV στο Μάαστριχτ, FC Den Bosch στο 's–Hertogenbosch, PSV στο Eindhoven και NEC στο Nijmegen. Με επιστολή της 2ας Σεπτεμβρίου 2011, οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν στην Επιτροπή περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το μέτρο που αφορούσε τον σύλλογο Willem II.

(2) Με επιστολή της 6ης Μαρτίου 2013, η Επιτροπή ενημέρωσε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης έναντι των μέτρων υπέρ των Willem II, NEC, MVV, PSV και FC Den Bosch.

(3) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία (εφεξής «η απόφαση κίνησης της διαδικασίας») δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ([2]). Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα εν λόγω μέτρα.

(4) Οι Κάτω Χώρες υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας σχετικά με το μέτρο υπέρ του συλλόγου Willem II με επιστολές της 31ης Μαΐου 2013 και της 12ης Νοεμβρίου 2013. Οι Κάτω Χώρες ανταποκρίθηκαν επίσης σε αίτημα για παροχή συμπληρωματικών πληροφοριών με επιστολή της 11ης Φεβρουαρίου 2014.

(5) Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από τον δήμο του Tilburg (εφεξής «ο δήμος») ως ενδιαφερόμενο μέρος σχετικά με το μέτρο υπέρ του συλλόγου Willem II. Διαβίβασε δε τις παρατηρήσεις αυτές στις Κάτω Χώρες, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να τις σχολιάσουν. Οι παρατηρήσεις των Κάτω Χωρών υποβλήθηκαν με επιστολή της 12ης Νοεμβρίου 2013 και στο πλαίσιο συνεδρίασης που διεξήχθη στις 20 Μαρτίου 2014.

([1]) Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση SA.33584 (2013/C) (πρώην 2011/NN) — Κάτω Χώρες Ενίσχυση ορισμένων ολλανδικών επαγγελματικών συλλόγων ποδοσφαίρου κατά την περίοδο 2008-2011 — Πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 116 της 23.4.2013, σ. 19).

([2]) Πρβλ. υποσημείωση 1.

(6) Σε συνέχεια της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, και σε συμφωνία με τις Κάτω Χώρες, διενεργήθηκε χωριστή έρευνα για κάθε σύλλογο. Η έρευνα σχετικά με τον σύλλογο Willem II καταχωρίσθηκε με τον αριθμό υπόθεσης SA.40168.

2. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

2.1. **Το μέτρο και ο δικαιούχος του**

(7) Η εθνική ποδοσφαιρική ομοσπονδία Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (εφεξής «KNVB») είναι ο κεντρικός οργανισμός που είναι υπεύθυνος για τις διοργανώσεις επαγγελματικού και ερασιτεχνικού ποδοσφαίρου. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο στις Κάτω Χώρες είναι οργανωμένο σε δύο επίπεδα. Κατά την αγωνιστική περίοδο 2014/2015 περιλάμβανε 38 συλλόγους, εκ των οποίων οι 18 αγωνίζονταν στην πρώτη κατηγορία (eredivisie) και οι 20 στη δεύτερη κατηγορία (eerste divisie).

(8) Ο σύλλογος Willem II ιδρύθηκε το 1898 και αποτελεί επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο από την καθιέρωση του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στις Κάτω Χώρες το 1954. Για τους εντός έδρας αγώνες του, ο σύλλογος Willem II χρησιμοποιεί το Koning Willem II Stadion (εφεξής «το στάδιο») στο Tilburg. Ο σύλλογος Willem II υποβιβάστηκε από την πρώτη στη δεύτερη κατηγορία την αγωνιστική περίοδο 2010/2011. Ο σύλλογος προβιβάστηκε και πάλι το 2012 και έπειτα υποβιβάστηκε εκ νέου το 2013. Το 2014 προβιβάστηκε ξανά στην πρώτη κατηγορία. Η περίοδος 2005/2006 ήταν η τελευταία κατά την οποία ο σύλλογος Willem II συμμετείχε σε ευρωπαϊκή διοργάνωση (κύπελλο UEFA).

(9) Η τρέχουσα νομική μορφή του συλλόγου Willem II είναι η Willem II Tilburg BV. Η εταιρεία Willem II Tilburg BV (εφεξής «η Willem II») είναι ο δικαιούχος του μέτρου και ανήκει στο ίδρυμα Stichting Beheer Betaald Voetbalorganisatie Willem II Tilburg. Υπάρχει επίσης ένα χωριστό σωματείο (Vereniging) Willem II. Η Willem II είναι μια μεσαίου μεγέθους επιχείρηση που το 2012 απασχολούσε 53 εργαζομένους. Είχε ετήσιο κύκλο εργασιών 11,4 εκατ. ευρώ κατά τη λογιστική χρήση 2008/2009 και κύκλο εργασιών 9,9 εκατ. ευρώ κατά τη λογιστική χρήση 2009/2010.

(10) Το 2004 ο δήμος και η Willem II σύναψαν σύμβαση βάσει της οποίας ο δήμος απέκτησε την πλήρη κυριότητα ([3]) του σταδίου και η Willem II εξασφάλισε μίσθωση για τη χρήση του σταδίου. Η σύμβαση μίσθωσης όριζε ότι ο δήμος θα εκμίσθωνε στη Willem II το στάδιο, για το οποίο η δεύτερη όφειλε να καταβάλλει ετήσιο μίσθωμα ύψους 1 001 731 ευρώ, συν ΦΠΑ και μεταβλητές δαπάνες. Το μίσθωμα καθορίστηκε με βάση το κόστος της επένδυσης, περίοδο απόσβεσης 30 ετών και επιτόκιο 5,5 % το οποίο χρησιμοποιούσε ο δήμος κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης. Οι όροι της τριακονταετούς μίσθωσης ήταν σχεδιασμένοι ώστε να διασφαλίζουν την εκμετάλλευση του σταδίου κατά τρόπο δημοσιονομικά ουδέτερο για τον δήμο. Η Επιτροπή ανέφερε στην αιτιολογική σκέψη 51 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας ότι οι τότε συμφωνηθείσες παράμετροι διασφάλιζαν την καταβολή μισθώματος από τη Willem II το οποίο κάλυπτε όλες τις δαπάνες, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό τη χορήγηση τυχόν ενίσχυσης λειτουργίας στον ποδοσφαιρικό σύλλογο. Το μίσθωμα ήταν εντός του εύρους των μισθωμάτων που καταβάλλονταν από άλλους μισθωτές, αν και υψηλότερο από τον μέσο όρο. Από το 2004 έως το 2008 η Willem II ήταν σε θέση να καταβάλλει το μίσθωμα.

(11) Κατά την αγωνιστική περίοδο 2009/2010, η Willem II αντιμετώπισε οικονομικές δυσκολίες, και τον Μάιο του 2010 ανακοίνωσε ότι βρισκόταν στα πρόθυρα της πτώχευσης. Ο δήμος, ο οποίος είχε προηγουμένως αναστείλει την καταβολή του μισθώματος για το 2009, αποφάσισε στις 31 Μαΐου 2010 να μειώσει το μίσθωμα και τις λοιπές οφειλόμενες δαπάνες με αναδρομική ισχύ από το 2004. Το αποτέλεσμα της απόφασης αυτής ήταν η μείωση κατά 0,4 εκατ. ευρώ του ετήσιου ποσού που όφειλε ο ποδοσφαιρικός σύλλογος για διάστημα έξι ετών, γεγονός που οδήγησε στην καταβολή — σε δύο δόσεις— ποσού 2,4 εκατ. ευρώ στη Willem II, από το οποίο αφαιρέθηκε το ανεξόφλητο μίσθωμα για το 2009. Στις 31 Οκτωβρίου 2011, συνήφθη νέα σύμβαση μίσθωσης, η οποία αντικατέστησε τη σύμβαση του 2004.

(12) Η απόφαση του δήμου της 31ης Μαΐου 2010 βασιζόταν στην προϋπόθεση ότι η Willem II θα εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις που προβλέπονταν σε σχέδιο αναδιάρθρωσης με στόχο την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς της. Οι όροι του σχεδίου αυτού περιλάμβαναν υποχρεώσεις όσον αφορά την υποβολή χρηματοοικονομικών στοιχείων σε τριμηνιαία βάση, την παρουσίαση ισοσκελισμένου προϋπολογισμού για την επόμενη αγωνιστική περίοδο, την εξεύρεση τρόπου εξυγίανσης του ισολογισμού της, την απαίτηση τήρησης των κανόνων της εθνικής ομοσπονδίας ποδοσφαίρου για τους μισθούς των παικτών, καθώς και την καθιέρωση νέας δομής διοίκησης και εποπτείας. Τα μέτρα τα οποία έλαβε η Willem II προκειμένου να πληροί τις προϋποθέσεις αυτές κρίθηκαν εν συνεχεία ικανοποιητικά από τον δήμο, ο οποίος προχώρησε ως εκ τούτου σε εκταμίευση της δεύτερης δόσης του ποσού των 2,4 εκατ. ευρώ.

(13) Οι Κάτω Χώρες δεν κοινοποίησαν στην Επιτροπή το σχέδιό τους για τη χορήγηση ποσού 2,4 εκατ. ευρώ στη Willem II σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν είχε ενημερωθεί ούτε για την απόφαση που είχε ληφθεί το 2009 περί αναστολής της καταβολής του ετήσιου μισθώματος για την αγωνιστική περίοδο 2009/2010.

([3]) Πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο δήμος ήταν ο νόμιμος ιδιοκτήτης του σταδίου και της έκτασης εντός της οποίας βρίσκεται, ενώ η Willem II είχε την οικονομική κυριότητα του σταδίου, στο οποίο είχε πραγματοποιήσει επενδύσεις με ιδίους χρηματικούς πόρους.

2.2. **Πιθανό αποτέλεσμα της ενίσχυσης**

(14) Οι Κάτω Χώρες αμφισβήτησαν τον αντίκτυπο της πιθανής ενίσχυσης στην εσωτερική αγορά για τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους που δεν αγωνίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο, οι επαγγελματικοί ποδοσφαιρικοί σύλλογοι θεωρούνται επιχειρήσεις και υπόκεινται σε έλεγχο κρατικών ενισχύσεων. Το ποδόσφαιρο συνιστά μισθωτή δραστηριότητα και παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής· διέπεται πλέον από υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού και, κατά συνέπεια, έχει αυξήσει τον οικονομικό του αντίκτυπο ([4]).

(15) Οι επαγγελματικοί ποδοσφαιρικοί σύλλογοι, πέραν της συμμετοχής τους σε ποδοσφαιρικές διοργανώσεις, αναπτύσσουν οικονομικές δραστηριότητες σε διάφορες αγορές, οι οποίες έχουν διεθνή διάσταση, όπως η αγορά μεταγραφών επαγγελματιών παικτών, η διαφήμιση, η χορηγία, η εμπορική προώθηση προϊόντων ή η κάλυψη από μέσα ενημέρωσης. Η ενίσχυση που χορηγείται σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο ενισχύει τη θέση του σε αυτές τις αγορές, στις περισσότερες από τις οποίες δραστηριοποιούνται πολλά κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, εάν χρησιμοποιούνται κρατικοί πόροι για τη χορήγηση επιλεκτικού πλεονεκτήματος σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο, ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία αγωνίζεται, η ενίσχυση αυτή είναι πιθανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης ([5]).

2.3. **Λόγοι που οδήγησαν στην κίνηση της διαδικασίας**

(16) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι ο δήμος είχε χορηγήσει επιλεκτικό πλεονέκτημα στη Willem II χρησιμοποιώντας κρατικούς πόρους και ότι, ως εκ τούτου, είχε χορηγήσει ενίσχυση στον ποδοσφαιρικό σύλλογο. Η Επιτροπή διατύπωσε επίσης τη θέση ότι τα μέτρα ενίσχυσης επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων είναι πιθανό να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

(17) Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή επισήμανε ότι η Willem II αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Προκειμένου να εκτιμήσει το συμβιβάσιμο της ενίσχυσης με τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων ([6]) (εφεξής «οι κατευθυντήριες γραμμές»), η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση με όλες τις απαιτήσεις που προβλέπονται στις κατευθυντήριες γραμμές.

(18) Πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξακριβώσει αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις των σημείων 34-37 των κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τη φύση και την υλοποίηση του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Επίσης, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξακριβώσει αν είχαν ληφθεί επαρκή αντισταθμιστικά μέτρα κατά την έννοια των σημείων 38-42. Επιπλέον, έπρεπε να καταδειχθεί ότι η ενίσχυση είχε περιοριστεί στο ελάχιστο αναγκαίο, ότι η ίδια η δικαιούχος επιχείρηση είχε καταβάλει επαρκή ιδία συμμετοχή στο σχέδιο αναδιάρθρωσής της και ότι εξασφαλιζόταν η τήρηση της αρχής της εφάπαξ ενίσχυσης.

3. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ**

(19) Οι Κάτω Χώρες διαφώνησαν με την άποψη ότι το μέτρο για την αναδιάρθρωση της σύμβασης μίσθωσης του σταδίου συνιστούσε κρατική ενίσχυση. Κατά την άποψη των Κάτω Χωρών, ο δήμος, ως ιδιοκτήτης του σταδίου, εφάρμοσε όρους της αγοράς και ενήργησε σύμφωνα με την αρχή του επενδυτή και του πιστωτή στην οικονομία της αγοράς όταν προέβη στην αναστολή της καταβολής του μισθώματος για τον κύριο χρήστη του σταδίου το 2009 και στη μείωση του μισθώματος και άλλων συμβατικών όρων με αναδρομική ισχύ το 2010. Σε περίπτωση πτώχευσης της Willem II, ο σύλλογος θα έχανε την άδεια που του επιτρέπει να αγωνίζεται στην κατηγορία επαγγελματικού ποδοσφαίρου. Στον δήμο θα είχε απομείνει ένα ποδοσφαιρικό στάδιο το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για άλλες δραστηριότητες μόνο κατόπιν επενδύσεων σημαντικού κόστους. Οι Κάτω Χώρες ισχυρίστηκαν ότι το χαμηλότερο μίσθωμα συμβάδιζε με τα μισθώματα που καταβάλλονταν σε άλλες περιοχές για άλλα στάδια και ότι, συνεπώς, ήταν σύμφωνο με τους όρους της αγοράς.

([4]) Υπόθεση C-325/08, Olympique Lyonnais SASP κατά Olivier Bernard και Newcastle UFC, ECLI:EU:C:2010:143, σκέψεις 27 και 28· υπόθεση C-519/04 P, Meca-Medina και Majcen κατά Επιτροπής ECLI:EU:C:2006:492, σκέψη 22· υπόθεση C-415/93, Union royale belge des sociétés de football association ASBL κατά Bosman, ECLI:EU:C:1995:463, σκέψη 73.

([5]) Αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν τη Γερμανία, της 20ής Μαρτίου 2013, σχετικά με το Multifunktionsarena der Stadt Erfurt (υπόθεση SA.35135 (2012/N)), αιτιολογική σκέψη 12, και το Multifunktionsarena der Stadt Jena (υπόθεση SA.35440 (2012/N)), συνοπτικές ανακοινώσεις στην ΕΕ C 140 της 18.5.2013, σ. 1, καθώς και της 2ας Οκτωβρίου 2013 σχετικά με το Fußballstadion Chemnitz (υπόθεση SA.36105 (2013/N)), συνοπτική ανακοίνωση στην ΕΕ C 50 της 21.2.2014, σ. 1, αιτιολογικές σκέψεις 12-14· αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν την Ισπανία, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την πιθανή χορήγηση κρατικής ενίσχυσης υπέρ τεσσάρων ισπανικών επαγγελματικών ποδοσφαιρικών συλλόγων (υπόθεση SA.29769 (2013/C)), αιτιολογική σκέψη 28, Real Madrid CF (υπόθεση SA.33754 (2013/C)), αιτιολογική σκέψη 20, και την εικαζόμενη ενίσχυση υπέρ τριών ποδοσφαιρικών συλλόγων της Βαλένθια (υπόθεση SA.36387 (2013/C)), αιτιολογική σκέψη 16, που δημοσιεύθηκαν στην ΕΕ C 69 της 7.3.2014, σ. 99.

([6]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 244 της 1.10.2004, σ. 2). Η εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών παρατάθηκε με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την παράταση της εφαρμογής των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων της 1ης Οκτωβρίου 2004 (ΕΕ C 296 της 2.10.2012, σ. 3).

(20) Εναλλακτικά, οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν ότι ακόμη και στην περίπτωση που το μέτρο συνιστούσε ενίσχυση, αυτή θα ήταν συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά. Τα επιχειρήματα αυτά βασίστηκαν, κατά πρώτον, σε επιστολή που εστάλη από την Επιτροπή στις Κάτω Χώρες στις 11 Ιουλίου 2002 όσον αφορά τις αθλητικές υποδομές. Στην εν λόγω επιστολή η Επιτροπή περιέγραφε ορισμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα θεωρούσε ότι η χρηματοδότηση αθλητικών υποδομών δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Κατά δεύτερον, τα επιχειρήματα στηρίχθηκαν στις κατευθυντήριες γραμμές και στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

(21) Όσον αφορά την αναδιάρθρωση της Willem II, οι Κάτω Χώρες περιέγραψαν τη χρηματοοικονομική κατάσταση του συλλόγου. Κατά τη λογιστική χρήση 2008/2009 ([7]) η Willem II κατέγραψε ζημία 3,9 εκατ. ευρώ σε κύκλο εργασιών 11,4 εκατ. ευρώ και τα ίδια κεφάλαιά της [eigen vermogen] μειώθηκαν από 4,1 εκατ. ευρώ σε 0,2 εκατ. ευρώ. Την περίοδο 2009/2010 ([8]) η Willem II κατέγραψε ζημία 4,4 εκατ. ευρώ σε κύκλο εργασιών 9,9 εκατ. ευρώ. Παρά τη χορήγηση 2,4 εκατ. ευρώ από τον δήμο, τα ίδια κεφάλαιά της μειώθηκαν περαιτέρω από 0,2 εκατ. ευρώ σε *μείον* 2,1 εκατ. ευρώ.

(22) Κάθε ολλανδικός επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος πρέπει να διαθέτει άδεια από την KNVB, η οποία χορηγείται μόνον εφόσον ο σύλλογος συμμορφώνεται με διάφορες υποχρεώσεις. Μία από τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του συστήματος αυτού αφορά την οικονομική υγεία του συλλόγου. Στη διάρκεια κάθε αγωνιστικής περιόδου, ένας σύλλογος υποχρεούται να υποβάλει χρηματοοικονομικές εκθέσεις έως την 1η Νοεμβρίου, την 1η Μαρτίου και την 15η Ιουνίου, στις οποίες απεικονίζεται, μεταξύ άλλων, η τρέχουσα χρηματοοικονομική του κατάσταση, καθώς και ο προϋπολογισμός για την επόμενη περίοδο. Βάσει των εκθέσεων αυτών, οι σύλλογοι κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες (1: ανεπαρκής, 2: επαρκής, 3: καλή). Στους συλλόγους της κατηγορίας 1 μπορεί να επιβληθεί η υποχρέωση να παρουσιάσουν σχέδιο βελτίωσης προκειμένου να προαχθούν στην κατηγορία 2 ή 3. Εάν ο σύλλογος δεν τηρήσει το σχέδιο, η KNVB μπορεί να επιβάλει κυρώσεις, όπως, μεταξύ άλλων, επίσημη προειδοποίηση, αφαίρεση βαθμών και —ως ύστατη ποινή— ανάκληση της άδειας. Εάν ένας επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος στις Κάτω Χώρες κηρύξει πτώχευση, χάνει την άδειά του. Σε περίπτωση που ιδρυθεί διάδοχος σύλλογος, αυτός δεν γίνεται απευθείας δεκτός στις κατηγορίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου, αλλά θα πρέπει να ξεκινήσει από τη δεύτερη υψηλότερη ερασιτεχνική κατηγορία. Με τις δυσχέρειες που αντιμετώπιζε, ο σύλλογος Willem II κινδύνευε να χάσει την άδεια συμμετοχής του σε επαγγελματικούς αγώνες. Κατατάχθηκε στην κατηγορία 1 το 2010.

(23) Οι Κάτω Χώρες ανέφεραν ότι, λαμβανομένων υπόψη των εν λόγω δυσκολιών, η απόφαση του δήμου να χορηγήσει 2,4 εκατ. ευρώ στη Willem II υπέκειτο σε σειρά προϋποθέσεων που καθορίζονταν στο σχέδιο αναδιάρθρωσης το οποίο είχε εκπονήσει η Willem II ([9]). Το σχέδιο αυτό είχε καταρτιστεί με στόχο να οδηγήσει σε υγιή χρηματοοικονομική θέση σε χρονικό διάστημα 3 ετών. Στόχος του σχεδίου ήταν επίσης η εκπλήρωση των απαιτήσεων της KNVB ώστε να επιτευχθεί κατάσταση κατηγορίας 2 (επαρκής) έως το τέλος του οικονομικού έτους 2012/2013. Ήδη από τον Δεκέμβριο του 2011 η KNVB αναγνώρισε κατάσταση της κατηγορίας 2.

(24) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε νέα διοίκηση, περικοπές στο προσωπικό και στην ομάδα παικτών, καθώς και μείωση του αριθμού των παικτών με σύμβαση. Προέβλεπε ακόμη τη μεταγραφή αρκετών παικτών, την επέκταση υφιστάμενων συμβάσεων με χαμηλότερες αποδοχές και τη σύναψη νέων συμβάσεων είτε χωρίς αποζημίωση μεταγραφής είτε με δανεισμό παικτών από άλλους συλλόγους. Στόχος του σχεδίου ήταν η μείωση του κόστους του προσωπικού και των παικτών από 77 % σε κάτω του 55 %.

(25) Εννέα ιδιωτικοί φορείς συμφώνησαν να δανείσουν συνολικά 2,25 εκατ. ευρώ στη Willem II το 2009, όταν ανέκυψαν οι οικονομικές δυσχέρειες. Το 2010 οι φορείς αυτοί πείστηκαν να παρατείνουν τη διάρκεια των δανείων, να μην διεκδικήσουν τις απαιτήσεις τους μέχρι την αποκατάσταση επαρκούς ρευστότητας της Willem II, καθώς και να αποδεχθούν χαμηλότερο επιτόκιο επί των εν λόγω απαιτήσεων· έξι από αυτούς προχώρησαν ακόμη περισσότερο και μείωσαν κατά 10 % τις απαιτήσεις τους. Στόχος του σχεδίου αναδιάρθρωσης ήταν να παράσχει στη Willem II τη δυνατότητα να επιτύχει εντός τριών ετών μέτριο κέρδος εκμετάλλευσης. Το σχέδιο αποδείχθηκε ρεαλιστικό. Η Willem II κατέγραψε κέρδη της τάξης των 0,3 εκατ. ευρώ κατά τις περιόδους 2010/2011 και 2011/2012, καθώς και μικρότερα κέρδη κατά την περίοδο 2012/2013· βελτίωσε την καθαρή θέση της σε μείον 1,4 εκατ. ευρώ στις 30 Ιουνίου 2012, μείον 1,3 εκατ. ευρώ στις 30 Ιουνίου 2013, και κατόρθωσε να τη μετατρέψει σε θετική θέση κατά τη λογιστική χρήση 2013/2014.

4. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ**

(26) Στο πλαίσιο της διαδικασίας, ο δήμος υπέβαλε παρατηρήσεις οι οποίες ήταν κατά μεγάλο μέρος πανομοιότυπες με τις παρατηρήσεις των Κάτω Χωρών. Ο δήμος διαβίβασε επίσης συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με τη χρηματοοικονομική κατάσταση της Willem II το 2009 και υπέβαλε μελέτη, η οποία διενεργήθηκε τον Νοέμβριο του 2013 από την εταιρεία χρηματοοικονομικών συμβουλευτικών υπηρεσιών Deloitte Financial Advisory Services, σχετικά με το κόστος των διαφόρων εναλλακτικών επιλογών που είχε στη διάθεσή του ο δήμος το 2010, προκειμένου να στηρίξει την άποψή του ότι τα μέτρα που αποφασίστηκαν το 2009 και το 2010 ήταν ορθολογικά.

([7]) 30.6.2008-1.7.2009.
([8]) 30.6.2009-1.7.2010.
([9]) Plan van aanpak Willem II της 23ης Ιουλίου 2010.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

5.1. Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης

(27) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, οι κρατικές ενισχύσεις χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό μέσω της παροχής οικονομικού πλεονεκτήματος σε ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης είναι σωρευτικοί και, ως εκ τούτου, προκειμένου να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως κρατική ενίσχυση, οι όροι αυτοί πρέπει να πληρούνται στο σύνολό τους.

(28) Βάσει της απόφασης κίνησης της διαδικασίας, η Επιτροπή εξετάζει ως προς την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης την απόφαση που έλαβε ο δήμος το 2009 για αναστολή της καταβολής του μισθώματος για τη χρήση του σταδίου από τη Willem II και την απόφαση που έλαβε ο δήμος τον Μάιο του 2010 για μείωση, με αναδρομική ισχύ, του μισθώματος και λοιπών δαπανών για τη χρήση του σταδίου. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι δύο αυτές ενέργειες συνδέονται στενά μεταξύ τους όσον αφορά τη χρονολογική σειρά, τον σκοπό τους και την τότε κατάσταση της Willem II, και συνεπώς θα πρέπει να εξεταστούν από κοινού.

5.1.1. *Χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους*

(29) Και τα δύο μέτρα αποφασίστηκαν από τον δήμο και έχουν άμεσες οικονομικές συνέπειες για τον προϋπολογισμό του· ως εκ τούτου, συνεπάγονται τη χρήση κρατικών πόρων. Η μεταφορά κρατικών πόρων μπορεί να γίνει με πολλές μορφές, όπως άμεσες επιχορηγήσεις, δάνεια, εγγυήσεις, άμεσες επενδύσεις στο κεφάλαιο επιχειρήσεων και παροχές σε είδος. Η παραίτηση από έσοδα τα οποία σε διαφορετική περίπτωση θα είχαν περιέλθει στο κράτος συνιστά επίσης μεταφορά κρατικών πόρων.

5.1.2. *Οικονομικό πλεονέκτημα*

(30) Τα μέτρα πρέπει να παρέχουν στη Willem II οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα είχε εξασφαλίσει υπό συνήθεις όρους της αγοράς. Οι Κάτω Χώρες και ο δήμος ισχυρίζονται ότι ο δήμος ενήργησε σύμφωνα με την αρχή του επενδυτή στην οικονομία της αγοράς και την αρχή του πιστωτή στην οικονομία της αγοράς και, συνεπώς, δεν χορήγησε κανένα πλεονέκτημα στη Willem II. Η Επιτροπή δεν συμφωνεί με αυτή την άποψη για τους λόγους που παρατίθενται κατωτέρω.

(31) Κάθε φορά που η χρηματοοικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης βελτιώνεται ως αποτέλεσμα κρατικής παρέμβασης, μπορεί να υποτεθεί ότι υφίσταται πλεονέκτημα. Προκειμένου να εξεταστεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος, θα πρέπει να συγκριθεί η χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης μετά τη λήψη του μέτρου με την αντίστοιχη χρηματοοικονομική της κατάσταση εάν δεν είχε εφαρμοστεί το μέτρο. Χωρίς την παρέμβαση, ο σύλλογος θα εξακολουθούσε να αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, με κίνδυνο να πτωχεύσει και να υποβιβαστεί σε κατώτερη αγωνιστική κατηγορία. Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η χρηματοοικονομική κατάσταση της Willem II βελτιώθηκε αισθητά μέσω των υπό εξέταση μέτρων.

(32) Αυτό δεν συνιστά αδικαιολόγητο πλεονέκτημα, εάν ο δήμος είναι σε θέση να αποδείξει ότι ενήργησε σύμφωνα με την αρχή του επενδυτή στην οικονομία της αγοράς και την αρχή του πιστωτή στην οικονομία της αγοράς. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το 2004 ο δήμος είχε αποκτήσει την πλήρη κυριότητα του σταδίου. Για την κυριότητα του σταδίου κατέβαλε ως αντίτιμο την οικονομική αξία του σταδίου, η οποία είχε καθοριστεί βάσει μελέτης εξωτερικού εμπειρογνώμονα. Όταν συνήφθη η σύμβαση μίσθωσης του 2004 με τη Willem II, ο δήμος είχε πλήρη επίγνωση του γεγονότος ότι το στάδιο δεν αποτελούσε πολυλειτουργικό χώρο, αλλά ποδοσφαιρικό στάδιο με κυριότερο χρήστη τον σύλλογο Willem II και με περιορισμένες μόνο δυνατότητες χρήσης για άλλες δραστηριότητες πέραν του ποδοσφαίρου. Επομένως, ο δήμος γνώριζε ότι η εκμετάλλευση του σταδίου εξαρτιόταν από τη διατήρηση της δυνατότητας της Willem II να καταβάλλει το μίσθωμα και τις λοιπές δαπάνες που προβλέπονταν στη σύμβαση. Ένας επενδυτής στην οικονομία της αγοράς είτε δεν θα είχε αναλάβει καθόλου τον κίνδυνο αυτό, είτε θα τον είχε αναλάβει μόνο με αντάλλαγμα αντίστοιχο περιθώριο κέρδους και ασφάλιση για τυχόν πιθανή αφερεγγυότητα του κυριότερου χρήστη.

(33) Όταν ο δήμος ενημέρωσε το δημοτικό συμβούλιο το 2010 ότι η Willem II βρισκόταν στα πρόθυρα της πτώχευσης, διαπίστωσε επίσης ότι η εκμετάλλευση του σταδίου από το 2004 ήταν απλώς ουδέτερη ως προς τον προϋπολογισμό του. Ωστόσο, παρότι η μίσθωση του 2004 δεν παρήγαγε εύλογο κέρδος, η τροποποίηση των όρων της μίσθωσης του 2010 με αναδρομική ισχύ πραγματοποιήθηκε με επίγνωση του γεγονότος ότι θα καθιστούσε ζημιογόνο την εκμετάλλευση από το 2004. Επομένως, αποκλείεται η απόφαση του 2010 για μείωση του μισθώματος να συνάδει με την αρχή του επενδυτή στην οικονομία της αγοράς. Κανένας οικονομικός παράγοντας δεν θα συμφωνούσε στην αναδρομική μεταβολή μισθώματος που δεν έχει καμία προοπτική εξασφάλισης απόδοσης της επένδυσης.

(34) Ωστόσο, οι Κάτω Χώρες και ο δήμος ισχυρίζονται επίσης ότι η απόφαση του δήμου περί ελάφρυνσης του χρέους του συλλόγου ήταν σύμφωνη με την αρχή του πιστωτή στην οικονομία της αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, επικαλούνται το γεγονός ότι διάφοροι μεγάλοι πιστωτές παραιτήθηκαν από μέρος των απαιτήσεών τους έναντι της Willem II. Παραπέμπουν επίσης στο τμήμα της απόφασης κίνησης της διαδικασίας στο οποίο η Επιτροπή διατύπωσε το συμπέρασμα ότι τα μέτρα του δήμου του Arnhem υπέρ του ποδοσφαιρικού συλλόγου Vitesse δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση.

(35) Ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει καταρχάς ότι οι αποφάσεις που ελήφθησαν το 2009 για την αναστολή της καταβολής του μισθώματος και το 2010 για τη μείωση, με αναδρομική ισχύ, του μισθώματος και λοιπών υποχρεώσεων πληρωμών για τη χρήση του σταδίου δεν ελήφθησαν ταυτόχρονα με αντίστοιχα μέτρα άλλων πιστωτών. Επιπλέον, το 2010 ο δήμος παραχώρησε στη Willem II 2,4 εκατ. ευρώ, δηλαδή ποσό μεγαλύτερο από το διπλάσιο της απαίτησής του έναντι της Willem II για το μίσθωμα ενός έτους. Ο δήμος μάλιστα απαίτησε η Willem II να προβεί σε διαπραγματεύσεις με τους λοιπούς πιστωτές προκειμένου να εξυγιάνει τον ισολογισμό της, αλλά δεν έθεσε όρους για τις εν λόγω διαπραγματεύσεις οι οποίοι να είναι αντίστοιχοι με τους όρους της δικής του παρέμβασης. Επίσης, δεν είναι πειστικό ούτε το επιχείρημα ότι ένας επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος που έχει κηρυχτεί σε πτώχευση θα έχανε την άδειά του και ότι θα απέμενε στον δήμο ένα ποδοσφαιρικό στάδιο το οποίο δεν θα μπορούσε να χρησιμεύσει για άλλες δραστηριότητες, χωρίς επενδύσεις σημαντικού κόστους. Σε περίπτωση πτώχευσης, θα μπορούσε να ιδρυθεί διάδοχος σύλλογος ως χρήστης του σταδίου. Ασφαλώς, ο διάδοχος σύλλογος δεν θα γινόταν δεκτός απευθείας στις κατηγορίες επαγγελματικού ποδοσφαίρου, και θα έπρεπε να ξεκινήσει από τη δεύτερη υψηλότερη ερασιτεχνική κατηγορία. Πλην όμως, θα είχε την προοπτική να χρησιμοποιεί το στάδιο και να επανέλθει στο άμεσο μέλλον στην επαγγελματική κατηγορία, συμβάλλοντας έτσι στα έσοδα από τη μίσθωση του σταδίου.

(36) Οι Κάτω Χώρες παρέπεμψαν επίσης στην επιστολή της Επιτροπής της 11ης Ιουλίου 2002, στην οποία η Επιτροπή περιέγραφε ορισμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα θεωρούσε ότι η χρηματοδότηση αθλητικών υποδομών δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Στις προϋποθέσεις αυτές περιλαμβανόταν ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας του χώρου, η άνευ διακρίσεων πρόσβαση σε αυτόν και η καταλληλότητα των τελών χρήστη.

(37) Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, από τις παρατηρήσεις αυτές δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Willem II δεν εξασφάλισε αδικαιολόγητο πλεονέκτημα. Θα μπορούσε μάλιστα να αμφισβητηθεί το αν τα επιχειρήματα που παρατίθενται στην επιστολή της 11ης Ιουλίου 2002 εξακολουθούν να ευσταθούν, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου το οποίο έκρινε ότι η δημόσια επένδυση σε υποδομή που καθίσταται διαθέσιμη για δημόσια χρήση συνιστά κρατική ενίσχυση ([10]). Στην παρούσα υπόθεση, ωστόσο, είναι καθοριστικό το στοιχείο ότι ο δήμος και η Willem II σύναψαν σύμβαση το 2004 βάσει της οποίας συμφώνησαν σε ετήσιο μίσθωμα ύψους 1 001 731 ευρώ. Εφόσον η καταβολή του εν λόγω συμφωνηθέντος μισθώματος αρχικά αναστέλλεται κατόπιν συμφωνίας με τον δήμο, και εφόσον το ποσό του μισθώματος μειώνεται αναδρομικά στη συνέχεια, ο δήμος εκχωρεί στη Willem II οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει υπό κανονικές συνθήκες, και το οποίο, εν πάση περιπτώσει, δεν θα της είχε χορηγηθεί από ιδιωτικό φορέα εκμετάλλευσης υπό κανονικές συνθήκες.

(38) Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή δεν έχει πειστεί ότι ο δήμος ενήργησε ως φορέας εκμετάλλευσης στην οικονομία της αγοράς, είτε με την ιδιότητα του επενδυτή είτε με την ιδιότητα του πιστωτή είτε με αμφότερες τις ιδιότητες αυτές. Κατά συνέπεια, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο δήμος χορήγησε οικονομική στήριξη για να αποφευχθεί η πτώχευση της Willem II, την οποία ένας ιδιωτικός παράγοντας της αγοράς δεν θα είχε χορηγήσει, και η οποία, ως εκ τούτου, συνιστά πλεονέκτημα.

5.1.3. *Επιπτώσεις στις συναλλαγές και τον ανταγωνισμό*

(39) Οι Κάτω Χώρες αμφισβήτησαν τον αντίκτυπο της πιθανής ενίσχυσης στην εσωτερική αγορά για τους ποδοσφαιρικούς συλλόγους που δεν αγωνίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως προς το σημείο αυτό, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 14, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι επαγγελματικοί ποδοσφαιρικοί σύλλογοι θεωρούνται επιχειρήσεις και υπόκεινται σε έλεγχο ως προς τις κρατικές ενισχύσεις. Το ποδόσφαιρο συνιστά μισθωτή δραστηριότητα και παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής· διέπεται πλέον από υψηλό επίπεδο επαγγελματισμού και έχει κατά συνέπεια αυξήσει τον οικονομικό του αντίκτυπο.

(40) Επιπλέον, η Willem II μπορεί δυνητικά να συμμετάσχει σε ευρωπαϊκές ποδοσφαιρικές διοργανώσεις και, κατά το παρελθόν, είχε όντως συμμετάσχει σε ευρωπαϊκό πρωτάθλημα. Η Willem II, ως επαγγελματικός ποδοσφαιρικός σύλλογος, πέραν της συμμετοχής της σε ποδοσφαιρικές διοργανώσεις, αναπτύσσει οικονομικές δραστηριότητες σε διάφορες αγορές, οι οποίες έχουν διεθνή διάσταση, όπως η αγορά για τις μεταγραφές επαγγελματιών παικτών, η διαφήμιση, η χορηγία, η εμπορική προώθηση προϊόντων ή η κάλυψη από μέσα ενημέρωσης. Η ενίσχυση που χορηγείται σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο ενδυναμώνει τη θέση του σε αυτές τις αγορές, στις περισσότερες από τις οποίες δραστηριοποιούνται πολλά κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 15, εάν χρησιμοποιούνται κρατικοί πόροι για τη χορήγηση επιλεκτικού πλεονεκτήματος σε επαγγελματικό ποδοσφαιρικό σύλλογο, ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία αγωνίζεται, η ενίσχυση αυτή είναι πιθανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

([10]) Για παράδειγμα, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012 στην υπόθεση C-288/11, Mitteldeutsche Flughafen AG και Flughafen Leipzig-Halle GmbH κατά Επιτροπής ECLI:EU:C:2012:821.

5.2. **Εκτίμηση βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης**

(41) Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν τα μέτρα ενίσχυσης υπέρ της Willem II μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμα με την εσωτερική αγορά. Καμία από τις παρεκκλίσεις που αναφέρονται στο άρθρο 107 παράγραφος 2 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στο υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης. Όσον αφορά τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης, η Επιτροπή σημειώνει ότι καμία ολλανδική περιοχή δεν εμπίπτει στην παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο α) της Συνθήκης. Το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν προωθεί σημαντικό σχέδιο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ούτε εξυπηρετεί τον σκοπό της άρσης σοβαρής διαταραχής της ολλανδικής οικονομίας κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης. Επίσης, το μέτρο ενίσχυσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προωθεί τον πολιτισμό ή τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της Συνθήκης.

5.2.1. *Εφαρμοστέες κατευθυντήριες γραμμές*

(42) Όσον αφορά την παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης υπέρ ενισχύσεων για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, μια τέτοιου είδους ενίσχυση θα μπορούσε να συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά εφόσον δεν αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο στο κοινό συμφέρον.

(43) Για την εκτίμηση των μέτρων ενισχύσεων δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, η Επιτροπή έχει εκδώσει σειρά κανονισμών, πλαισίων, κατευθυντήριων γραμμών και ανακοινώσεων σχετικά με τις μορφές ενισχύσεων και τους οριζόντιους ή τομεακούς σκοπούς για τους οποίους χορηγούνται ενισχύσεις. Δεδομένου ότι η Willem II αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες κατά τον χρόνο λήψης των μέτρων και ότι η ενίσχυση είχε χορηγηθεί από τον δήμο για την αντιμετώπιση των εν λόγω δυσκολιών, είναι σκόπιμο να εκτιμηθεί αν έχουν εφαρμογή και πληρούνται τα κριτήρια που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές ([11]).

(44) Τον Ιούλιο του 2014 η Επιτροπή εξέδωσε νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων ([12]). Ωστόσο, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν εφαρμόζονται στην παρούσα μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση, η οποία χορηγήθηκε το 2009 και το 2010. Σύμφωνα με το σημείο 137 των νέων κατευθυντήριων γραμμών, αυτό θα ίσχυε μόνο σε περίπτωση ενίσχυσης διάσωσης ή αναδιάρθρωσης η οποία χορηγήθηκε χωρίς προηγούμενη άδεια, εάν μέρος ή το σύνολο της ενίσχυσης χορηγήθηκε μετά τη δημοσίευση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Σύμφωνα με το σημείο 138 των νέων κατευθυντήριων γραμμών, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η Επιτροπή θα διενεργεί την εξέταση με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές που εφαρμόζονταν κατά τη χρονική στιγμή χορήγησης της ενίσχυσης, και ως εκ τούτου, στην παρούσα υπόθεση, εκείνες που εφαρμόζονταν πριν από το 2014.

5.2.2. *Η Willem II ως προβληματική επιχείρηση*

(45) Σύμφωνα με το σημείο 10 στοιχείο α) των κατευθυντήριων γραμμών, μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης πρέπει να θεωρείται προβληματική εφόσον έχει απολεσθεί πάνω από το μισό του εγγεγραμμένου της κεφαλαίου και άνω του ενός τετάρτου του κεφαλαίου αυτού έχει απολεσθεί κατά τη διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών. Κατά τη λογιστική χρήση 2008/2009 ([13]) η Willem II κατέγραψε ζημία 3,9 εκατ. ευρώ σε κύκλο εργασιών 11,4 εκατ. ευρώ και τα ίδια κεφάλαιά της [eigen vermogen] μειώθηκαν από 4,1 εκατ. ευρώ σε 0,2 εκατ. ευρώ. Την περίοδο 2009/2010 ([14]) η Willem II κατέγραψε ζημία 4,4 εκατ. ευρώ σε κύκλο εργασιών 9,9 εκατ. ευρώ. Παρά τη χορήγηση 2,4 εκατ. ευρώ από τον δήμο, τα ίδια κεφάλαιά της μειώθηκαν περαιτέρω από 0,2 εκατ. ευρώ σε *μείον* 2,1 εκατ. ευρώ. Ως εκ τούτου, η Willem II ήταν σαφώς προβληματική επιχείρηση. Το γεγονός αυτό δεν αμφισβητείται από τις Κάτω Χώρες. Για τον λόγο αυτό, το συμβιβάσιμο της κρατικής ενίσχυσης υπέρ της Willem II θα εκτιμηθεί με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές.

5.2.3. *Αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας*

(46) Στην ενότητα 3.2 των κατευθυντήριων γραμμών ορίζεται ότι η χορήγηση της ενίσχυσης πρέπει να εξαρτάται από την εφαρμογή σχεδίου αναδιάρθρωσης (βλέπε σημεία 34-37 των κατευθυντήριων γραμμών), το οποίο πρέπει να επιτρέπει την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η απόφαση του δήμου να χορηγήσει στη Willem II 2,4 εκατ. ευρώ υπέκειτο σε διάφορες προϋποθέσεις, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 12. Οι εν λόγω προϋποθέσεις αποτέλεσαν τον πυρήνα του σχεδίου αναδιάρθρωσης που καταρτίστηκε από τη Willem II ([15]).

([11]) Βλέπε υποσημείωση 6.
([12]) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1).
([13]) 30.6.2008-1.7.2009.
([14]) 30.6.2009-1.7.2010.
([15]) Βλέπε υποσημείωση 9.

(47) Το σχέδιο καταρτίστηκε με στόχο η Willem II να οδηγηθεί σε υγιή χρηματοοικονομική θέση μέσα σε χρονικό διάστημα 3 ετών, εκπληρώνοντας παράλληλα τις απαιτήσεις της KNVB για τη συνέχιση της αδειοδότησής της ώστε να μπορεί να συμμετέχει σε διοργανώσεις επαγγελματικού ποδοσφαίρου και να επιτύχει κατάσταση κατηγορίας 2 έως τη λήξη του οικονομικού έτους 2012/2013.

(48) Το σχέδιο αναδιάρθρωσης προέβλεπε νέα διοίκηση και σημαντικές περικοπές στο προσωπικό και στην ομάδα των παικτών. Πραγματοποιήθηκαν αρκετές μεταγραφές παικτών, ισχύουσες συμβάσεις επεκτάθηκαν με χαμηλότερες αποδοχές και συνάφθηκαν νέες συμβάσεις στις οποίες δεν προβλεπόταν αποζημίωση μεταγραφής. Με τον τρόπο αυτό μειώθηκε το κόστος προσωπικού και παικτών κατά 30 % μέσα σε διάστημα δύο ετών από την έγκριση του σχεδίου. Πέραν των 2,4 εκατ. ευρώ που έλαβε από τον δήμο, η Willem II θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη συνεχή συνεισφορά 2,25 εκατ. ευρώ από τον ιδιωτικό τομέα.

(49) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι στο σχέδιο αναδιάρθρωσης αντιμετωπίζονται τα αίτια των οικονομικών δυσχερειών της Willem II, ιδίως όσον αφορά το κόστος των παικτών υπό τη μορφή μισθών και αποζημιώσεων μεταγραφής. Η Willem II προβλέπει εξοικονόμηση δαπανών στο πλαίσιο της κύριας δραστηριότητάς της. Το σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν βασίζεται σε εξωτερικούς παράγοντες τους οποίους η Willem II δύναται μεν να επιδιώκει αλλά δεν μπορεί να ελέγχει πλήρως, όπως η αναζήτηση νέων χορηγών και η αύξηση του αριθμού των θεατών. Μολονότι η χρηματοοικονομική θέση και ειδικότερα η αρνητική καθαρή θέση της Willem II εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, προβλέπεται συνεχής βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης του συλλόγου και συνέχιση της λειτουργίας του ως επαγγελματικού ποδοσφαιρικού συλλόγου. Οι εξελίξεις δείχνουν ότι το σχέδιο ήταν πράγματι ρεαλιστικό. Η KNVB αναγνώρισε την κατάσταση κατηγορίας 2 ήδη από τον Δεκέμβριο του 2011. Η Willem II κατόρθωσε να εξασφαλίσει κέρδος εκμετάλλευσης ύψους 0,3 εκατ. ευρώ την περίοδο 2010/2011 και εκ νέου το 2011/2012, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό την καθαρή θέση της σε *μείον* 1,4 εκατ. ευρώ στις 30 Ιουνίου 2012.

5.2.4. *Αντισταθμιστικά μέτρα*

(50) Βάσει των σημείων 38-42 των κατευθυντήριων γραμμών, ο δικαιούχος οφείλει να λαμβάνει αντισταθμιστικά μέτρα με σκοπό την ελαχιστοποίηση των στρεβλωτικών επιπτώσεων της ενίσχυσης και των αποτελεσμάτων της ενίσχυσης που αλλοιώνουν τις συναλλαγές. Στο σημείο 80 της απόφασης κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή επισήμανε την ιδιομορφία του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στο πλαίσιο αυτό και πρότεινε σειρά μέτρων τα οποία, για το επαγγελματικό ποδόσφαιρο, θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως αντισταθμιστικά μέτρα κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών, όπως ο περιορισμός των εγγεγραμμένων παικτών εντός των ορίων που επιτρέπει η εθνική ομοσπονδία, η αποδοχή ανώτατου ορίου αποδοχών κάτω από τα συνήθη για τον τομέα επίπεδα, η απαγόρευση της καταβολής αποζημίωσης μεταγραφής για νέους παίκτες για ορισμένη περίοδο, ή η αύξηση των δραστηριοτήτων προς όφελος της κοινωνίας. Η αποδοχή ανώτατου ορίου στον αριθμό των παικτών ή των αποδοχών τους εκ μέρους ενός συλλόγου συνεπάγεται αποδοχή ανταγωνιστικού μειονεκτήματος σε σύγκριση με άλλους συλλόγους που δεν έχουν τους εν λόγω περιορισμούς. Η απαγόρευση της καταβολής αποζημίωσης μεταγραφής περιορίζει την επιλογή νέων ανταγωνιστικών παικτών.

(51) Η Επιτροπή επισημαίνει ότι πράγματι η Willem II, σύμφωνα με το σχέδιο, μείωσε τον αριθμό των εργαζομένων και των παικτών της. Ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε από 79 την αγωνιστική περίοδο 2009/2010 σε 61 το 2010/2011 και σε 53 το 2011/2012. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων παικτών μειώθηκε από 31 σε 27. Το μισθολογικό κόστος ([16]) περιορίστηκε στο 48 % του κύκλου εργασιών, ποσοστό πολύ χαμηλότερο του 70 % που δαπανούν κατά μέσο όρο οι σύλλογοι της UEFA μόνο για τους παίκτες. Στη διάρκεια της περιόδου αναδιάρθρωσης δεν καταβάλλονται αποζημιώσεις μεταγραφής για νέους παίκτες. Τα μέτρα αυτά αποδυνάμωσαν την ομάδα του συλλόγου και, ως εκ τούτου, συνέβαλαν στον υποβιβασμό της Willem II στη δεύτερη κατηγορία στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου 2010/2011 και πάλι το 2012/2013. Η Επιτροπή σημειώνει επίσης την αύξηση των δαπανών του συλλόγου για δημόσιο όφελος μέσω της προπόνησης ερασιτεχνών. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ελήφθησαν τα αντισταθμιστικά μέτρα που απαιτούνται βάσει των κατευθυντήριων γραμμών, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της ανταγωνιστικής θέσης της Willem II στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο.

5.2.5. *Ενίσχυση περιοριζόμενη στο ελάχιστο*

(52) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα, επιπλέον της εσωτερικής εξοικονόμησης δαπανών που επιτυγχάνεται. Εννέα ιδιωτικοί φορείς συμφώνησαν να δανείσουν συνολικά 2,25 εκατ. ευρώ στη Willem II το 2009, όταν ανέκυψαν οι οικονομικές δυσχέρειες. Το 2010 πείστηκαν να διατηρηθούν τα ποσά αυτά στη διάθεση του συλλόγου και συμφώνησαν να μην διεκδικήσουν τις απαιτήσεις τους έως ότου η Willem II να είναι σε θέση να αποπληρώσει το δάνειο. Δέχτηκαν επίσης χαμηλότερο επιτόκιο 3 %. Έξι από αυτούς πείστηκαν να μειώσουν κατά 10 % τις απαιτήσεις τους. Το στοιχείο αυτό πληροί την απαίτηση του σημείου 44 των κατευθυντήριων γραμμών, σύμφωνα με την οποία στην περίπτωση μεσαίων επιχειρήσεων, όπως η Willem II, η ιδία συμμετοχή του δικαιούχου πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο 40 % του κόστους αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης εξωτερικής χρηματοδότησης που αποτελεί ένδειξη εμπιστοσύνης στη βιωσιμότητα του δικαιούχου.

([16]) Στους λογαριασμούς της Willem II δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των μισθών των παικτών και των υπολοίπων εργαζομένων.

(53) Το ποσό της ενίσχυσης ήταν αναγκαίο. Σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, προβλέπονταν ελαφρώς θετικά αποτελέσματα κατά τις αγωνιστικές περιόδους 2010/2011 και 2011/2012 και σταδιακή βελτίωση του ύψους των ιδίων κεφαλαίων. Η εξέλιξη αυτή δεν θα επέτρεπε στη Willem II να αποκτήσει νέους παίκτες ή να τους προσελκύσει με υψηλότερες αποδοχές.

5.2.6. *Παρακολούθηση και ετήσια έκθεση*

(54) Σύμφωνα με το σημείο 49 των κατευθυντήριων γραμμών, το κράτος μέλος οφείλει να κοινοποιεί τακτικές και λεπτομερείς εκθέσεις σχετικά με την ορθή εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης. Στο σημείο 51 καθορίζονται λιγότερο αυστηροί όροι για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σύμφωνα με τους οποίους η ανά έτος διαβίβαση αντιγράφου του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως της αποδέκτριας εταιρείας είναι κατά κανόνα επαρκής. Οι Κάτω Χώρες δεσμεύτηκαν να υποβάλλουν τις εν λόγω εκθέσεις.

5.2.7. *Εφάπαξ ενίσχυση*

(55) Σύμφωνα με τα σημεία 72-77 των κατευθυντήριων γραμμών, οι Κάτω Χώρες διευκρίνισαν ότι η Willem II δεν είχε λάβει ενίσχυση διάσωσης ή αναδιάρθρωσης κατά τη δεκαετία πριν από τη χορήγηση της παρούσας ενίσχυσης. Δεσμεύτηκαν επίσης να μην προβούν σε χορήγηση νέας ενίσχυσης διάσωσης ή αναδιάρθρωσης υπέρ της Willem II για χρονικό διάστημα δέκα ετών.

6. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ**

(56) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι Κάτω Χώρες έθεσαν παράνομα σε εφαρμογή την ενίσχυση υπέρ της Willem II κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Ωστόσο, η κρατική ενίσχυση ύψους 2,4 εκατ. ευρώ, η οποία χορηγήθηκε στη Willem II το 2009 και το 2010, πληροί τις προϋποθέσεις ενίσχυσης αναδιάρθρωσης σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που έθεσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ του ποδοσφαιρικού συλλόγου Willem II στο Tilburg, ύψους 2,4 εκατ. ευρώ, είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά, κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

Βρυξέλλες, 4 Ιουλίου 2016.

Για την Επιτροπή
Margrethe VESTAGER
Μέλος της Επιτροπής